

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Autentiškas vertimas
Vyriausybės kanceliarijos
Administravimo departamento
2019 08 08*

KETVIRTASIS SKYRIUS

BYLA MAŽUKNA PRIEŠ LIETUVĄ

(Petición Nr. 72092/12)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2017 m. balandžio 11 d.

GALUTINIS

2017 07 11

Šis sprendimas tapo galutinis pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

Byloje Mažukna prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Ketvirtasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

Pirmininko András Sajó,
teisėjų Vincent A. De Gaetano,
Nona Tsotsoria,
Paulo Pinto de Albuquerque,
Egidijaus Kūrio,
Iulia Motoc,
Marko Bošnjak

ir skyriaus kanclerės Marialenos Tsirli,
po svarstymo uždarame posėdyje 2017 m. vasario 28 d.
skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Lietuvos Respublikos pilietis Aleksandras Mažukna (toliau – pareiškėjas), 2012 m. lapkričio 5 d. Teismui pateikęs peticiją (Nr. 72092/12) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį.

2. Pareiškėjui atstovavo Antežeriuose, Vilniaus raj., praktikuojanti advokatė S. Naidenko. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) atstovavo jos atstovė K. Bubnytė.

3. Pareiškėjas teigė, kad nelaimingo atsitikimo darbe, per kurį jis buvo sužeistas, aplinkybių tyrimas buvo neveiksmingas. Pareiškėjas rėmėsi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi ir 13 straipsniu.

4. 2014 m. rugsėjo 10 d., remiantis Konvencijos 3 straipsniu, 6 straipsnio 1 dalimi ir 13 straipsniu, peticija buvo perduota Vyriausybei.

5. 2016 m. sausio 9 d. pareiškėjas mirė. Jo sūnus ir įpėdinis Marius Mažukna pareiškė pageidavimą tęsti procesą pareiškėjo vardu.

FAKTAI**I. BYLOS APLINKYBĖS**

6. Pareiškėjas gimė 1959 m. Pamažupiuose, Pasvalio raj.

7. 2007 m. vasario mėn. pareiškėjas įsidarbino suvirintoju bendrovėje N. 2007 m. balandžio 17 d. jis dirbo gamyklos statybų aikštelėje Klaipėdoje. Apie 16.20 val., kai pareiškėjas ir dar du darbuotojai stovėjo ant pastolių

maždaug 2 m aukštyje, jie lūžo ir darbuotojai nukrito ant žemės (toliau – nelaimingas atsitikimas).

8. Pasak pareiškėjo, jis nukrito ant nugaros ir trenkėsi galva į betoninį paviršių, o jo šalmas subyrėjo į šipulius. Ant jo užkrito kitas bendradarbis ir metalinis įrankis. Pareiškėjas prarado sąmonę. Jo teigimu, būdamas be sąmonės, darbdavio nurodymu jis buvo patrauktas iš nelaimingo atsitikimo vietos ir buvo pašalinti visi nelaimingo atsitikimo pėdsakai. Apie 16.53 val. buvo iškviesta greitoji pagalba ir pareiškėjas nugabentas į ligoninę. Atrodo, kad kiti darbuotojai patyrė tik nesunkius sužalojimus.

9. Nelaimingo atsitikimo vietą tą pačią dieną apžiūrėjo Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius. Jis pažymėjo, kad apžiūros metu pastoliai nebuvo sulūžę ir statybų aikštelėje darbuotojų nebuvo. Inspektorius apklausė statybų aikštelės vadovą V.J.S., kuris nurodė, kad nelaimingo atsitikimo nematė, nes tuo metu buvo kitoje aikštelės vietoje. Inspektorius taip pat apklausė asmenį, bendrovėje N atsakingą už darbų saugą, ir sužinojo, kad remiantis pirminės sveikatos apžiūros rezultatais pareiškėjas sunkių sužalojimų nepatyrė. Todėl inspektorius nusprendė, kad Valstybinė darbo inspekcija nelaimingo atsitikimo aplinkybių netirs.

10. 2007 m. gegužės 31 d. kitas Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius ištyrė įvykio aplinkybes ir konstatavo, kad pareiškėjas nuo pastolių nukrito dėl savo paties neatsargumo. Pareiškėjas šią išvadą apskundė, ir 2007 m. liepos 15 d. Inspekcija priėmė naują išvadą, konstatuodama, kad nelaimingas atsitikimas įvyko dėl netinkamo pavojaus darbo organizavimo, visų pirma dėl to, kad pastoliai neatitiko galiojančių darbo saugos reikalavimų.

A. Ikiteisminis tyrimas

11. 2007 m. rugsėjo 10 d. pareiškėjas kreipėsi į Klaipėdos miesto apylinkės prokuratūrą (toliau – prokuroras) su prašymu pradėti ikiteisminį tyrimą dėl nelaimingo atsitikimo. Tą pačią dieną pradėtas tyrimas, kurį atliko Klaipėdos policijos tyrėjas (toliau – tyrėjas).

12. 2007 m. spalio 9 d. tyrėjas teismo medicinos ekspertui nurodė atlikti medicininį tyrimą ir nustatyti sužalojimų skaičių, sunkumo laipsnį ir priežastis. 2007 m. spalio 18 d. surašytoje pažymoje nurodyta, kad pareiškėjui padaryta galvoje didelė plėštinė galvos-veido, dešinės ausies žaizda, daugybiniai veido kaulų lūžiai bei krūtinės ląstos sumušimas. Sužalojimai padaryti bukais daiktais bei paviršiais, galėjo gautis nukritus iš aukščio. Pažymoje nurodyta, kad žaizda galvoje kraujavo, todėl nelaimingo atsitikimo vietoje turėjo būti kraujo pėdsakų. Konstatuota, kad pareiškėjo galvos ir veido sužalojimai sukėlė nesunkų sveikatos sutrikdymą, o krūtinės sumušimas – nežymų sveikatos sutrikdymą. Tačiau pažymoje taip pat nurodyta, kad užgijus veido žaizdai liks didelis randas, kuris gali sukelti veido deformacijos ir mimikos sutrikimų.

13. 2007 m. lapkričio 13 d. pareiškėjas apklaustas kaip liudytojas. Jis nurodė, kad prieš pat nelaimingą atsitikimą su kitais penkiais darbuotojais nešė lipimo į rezervuarą aikštelę. Pareiškėjas ir dar du darbuotojai, stovėdami ant pastolių, laikė viršutinę aikštelės dalį, o kiti trys darbuotojai stovėjo ant žemės ir laikė apatinę aikštelės dalį. Aikštelė svėrė apie 200 kg. Staiga pastoliai lūžo ir visi trys darbuotojai nukrito ant žemės. Tuo metu pareiškėjas prarado sąmonę. Atgavęs sąmonę, jis suprato, kad guli ne prie pastolių, kur nukrito, o kitoje vietoje. Aplink nematė jokių pastolių nuolaužų ar kitų nelaimingo atsitikimo pėdsakų.

Tą pačią dieną pareiškėjas baudžiamojoje byloje buvo pripažintas nukentėjusiuoju.

14. Tą pačią dieną tyrėjas pavedė teismo medicinos ekspertui ištirti pareiškėjo randus, atsiradusius dėl nelaimingo atsitikimo. 2007 m. lapkričio 15 d. surašytoje tyrimo pažymoje konstatuota, kad dėl veido sužalojimo liko didelis, grubus randas su lengva veido deformacija bei mimikos sutrikimu. Taip pat nurodyta, kad randui ir jo nulemtai deformacijai šalinti reikalinga rekonstrukcinė-plastinė operacija, todėl sužalojimas vertinamas kaip nepataisomas. Dėl to pažymoje konstatuota, kad pareiškėjo sužalojimas teisiškai kvalifikuojamas kaip sunkus sveikatos sutrikdymas.

15. 2007 m. lapkričio ir gruodžio mėn. tyrėjas apklausė keletą pareiškėjo bendradarbių ir kitų asmenų, dirbusių netoli gamyklos statybų aikštelės. Paaikškėjo, kad, bendradarbių teigimu, nelaimingo atsitikimo dieną rezervuaro aikštelė nešama nebuvo. Nė vienas iš apklaustųjų nematė, kaip pareiškėjas nukrito nuo pastolių. Nuo 2008 m. sausio iki birželio buvo apklausti kiti liudytojai, tyrėjas pareikalavo įvairių dokumentų iš pareiškėjo darbdavio ir keleto valstybės institucijų, įvertinusių pareiškėjo sveikatą ir darbingumą po nelaimingo atsitikimo.

16. 2008 m. rugpjūčio 13 d. pareiškėjas apklaustas dar kartą. Jis teigė, kad prieš nelaimingą atsitikimą jam kartais svaigdavo galva ir tirpdavo kojos, bet po sveikatos patikrinimo jis pripažintas darbingu.

17. 2008 m. spalio 6 d. prokuroras ikiteisminį tyrimą nutraukė. Jis rėmėsi Valstybinės darbo inspekcijos išvada, kad nelaimingo atsitikimo dieną jokių pastolių pažeidimų nenustatyta (žr. šio sprendimo 9 punktą), ir pažymėjo, kad nė vienas liudytojas nepatvirtino pareiškėjo parodymų. Prokuroras pažymėjo, kad pareiškėjas galėjo nukristi nuo pastolių dėl savo paties neatsargumo, galbūt nutirpus kojoms. Todėl prokuroras nusprendė, kad pastoliai atitiko saugos reikalavimus ir nėra pagrindo konstatuoti, kad pareiškėjo darbdavys pažeidė įstatymus.

18. Pareiškėjas prokuroro nutarimą apskundė. Be to, jis paprašė paskirti kitą prokurorą ikiteisminiam tyrimui kontroliuoti ir atlikti teismo ekspertizę, kad būtų nustatytos nelaimingo atsitikimo priežastys. 2008 m. spalio 27 d. vyresnysis prokuroras skundą atmetė, nurodęs, kad apklausta apie 50 liudytojų, bet nė vienas nepatvirtino pareiškėjo parodymų. Tačiau 2008 m. gruodžio 5 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismas panaikino prokuroro

nutarimą ir atnaujino ikiteisminį tyrimą. Teismas pažymėjo, kad prokuroras neįvertino Valstybinės darbo inspekcijos 2007 m. liepos 15 d. išvados (žr. šio sprendimo 10 punktą), o kiti liudytojai viso labo teigė nematę, kaip pareiškėjas nukrito nuo pastolių, bet jo įvykių versijos neginčijo. Be to, teismo nuomone, prokuroro išvada, kad pareiškėjas nukrito dėl savo paties neatsargumo ar sveikatos sutrikimo, yra „motyvuojama prielaidomis, o ne nustatytais fakciniais duomenimis“. Vis dėlto teismas atmetė pareiškėjo prašymą paskirti kitą prokurorą kaip nepagrįstą ir nenagrinėjo jo prašymo paskirti teismo ekspertizę, pažymėjęs, kad tyrimo priemonių pasirinkimas yra tyrėjų ir prokurorų prerogatyva.

19. 2009 m. sausį ir vasarį tyrėjas apžiūrėjo nelaimingo atsitikimo vietą ir apklausė daugiau liudytojų.

20. 2009 m. balandžio 2 d. prokuroras tyrėjui nurodė atlikti keletą papildomų tyrimo veiksmų. Be kita ko, tyrėjui buvo nurodyta nustatyti, ar nelaimingo atsitikimo dieną arba anksčiau darbdavys pareiškėjui ir kitiems darbuotojams buvo nurodęs prie rezervuaro pritvirtinti metalinę aikštelę.

21. 2009 m. balandį ir gegužę tyrėjas papildomai apklausė keletą liudytojų ir paprašė pareiškėjo darbdavio ir jo apžiūrą atlikusių medicinos įstaigų pateikti papildomos informacijos.

22. 2009 m. gegužės 12 d. Klaipėdos miesto apylinkės prokuratūros vyriausiojo prokuroro pavaduotojas pareiškėją informavo, kad nėra pagrindo konstatuoti, jog ikiteisminis jo bylos tyrimas buvo vilkinamas.

23. 2009 m. gegužės 21 d. pareiškėjo bendradarbis V. K. pateikė Valstybinei darbo inspekcijai rašytinį pareiškimą, nurodydamas, kad nelaimingo atsitikimo dieną jam ir kitiems darbuotojams darbų vadovas V. J. S. nurodė pritvirtinti metalinę aikštelę prie rezervuaro. V. K. taip pat nurodė, kad pastoliai buvo padaryti iš plonos medienos ir galėjo bet kada sulūžti. Taip pat jis teigė, kad iškart po nelaimingo atsitikimo bendrovės N direktorius kitiems darbuotojams nurodė sutaisyti pastolius. Be to, V. K. tvirtino anksčiau davęs kitokius parodymus, nes patyręs darbdavio spaudimą.

24. 2009 m. birželio 8 d., atsakydamas į pareiškėjo skundą dėl tyrimo trukmės, Klaipėdos miesto apylinkės prokuratūros vyriausiasis prokuroras pažymėjo, kad „tyrimo intensyvumas ne visada buvo pakankamas“ ir kad prokurorui pavesta nustatyti terminą, iki kurio tyrimas bus užbaigtas. Vyriausiasis prokuroras pareiškėją taip pat informavo, kad dar reikia apklausti keletą įvairiose šalies vietose gyvenančių liudytojų, taip pat atlikti papildomus tyrimo veiksmus.

25. 2009 m. birželio 17 d. Valstybinė darbo inspekcija priėmė naują išvadą dėl nelaimingo atsitikimo aplinkybių, konstatuodama, kad pastoliai neatitiko nustatytų saugos reikalavimų ir pareiškėjai nebuvo tinkamai instrukuoti dėl dideliame aukštyje atliekamų darbų saugos. Todėl inspekcija padarė išvadą, kad pareiškėjo darbdavys pažeidė teisės aktuose įtvirtintus darbų saugos reikalavimus.

26. 2009 m. liepos 3 d. prokuroras ikiteisminį tyrimą nutraukė. Jis pažymėjo, kad pareiškėjas ir kiti darbuotojai pastoliais naudojos keletą dienų iki nelaimingo atsitikimo ir per tą laiką jokių nelaimingų atsitikimų nebuvo, todėl nėra pagrindo konstatuoti, kad pastoliai buvo nesaugūs. Prokuroras taip pat konstatavo, kad darbdavys darbuotojams nedavė nurodymo pritvirtinti metalinę aikštelę prie rezervuaro, nes darbų vadovo V. J. S. nelaimingo atsitikimo dieną darbe nebuvo. Todėl darbdavys negali būti laikomas atsakingu už darbuotojų sprendimą nešti aikštelę pastoliais. Prokuroras taip pat pažymėjo, kad bet koku atveju pareiškėjas turėjo teisę atsisakyti vykdyti bet kurias užduotis, kurios buvo nesaugios ar kurioms atlikti jis neturėjo tinkamos kvalifikacijos, tačiau jis šia teise nepasinaudojo. Todėl prokuroras padarė išvadą, kad nelaimingo atsitikimo priežastis buvo pačių darbuotojų neatsargumas, o ne darbdavio veiksmai ar neveikimas.

27. Pareiškėjas prokuroro nutarimą apskundė, bet 2009 m. liepos 24 d. vyresnysis prokuroras skundą atmetė. Tačiau 2009 m. spalio 13 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismas prokuroro nutarimą panaikino ir ikiteisminį tyrimą atnaujino. Teismas pažymėjo, kad tos aplinkybės, jog ant pastolių anksčiau nebuvo įvykę nelaimingų atsitikimų, negalima laikyti įrodymu, kad pastoliai buvo saugūs. Jis taip pat nurodė, kad pareiškėjo teisė atsisakyti vykdyti nesaugias užduotis nepaneigia darbdavio pareigos užtikrinti, kad nesaugių sąlygų darbo vietoje nebūtų. Be to, teismas pažymėjo, kad metalinės aikštelės tvirtinimas prie rezervuaro akivaizdžiai buvo statybos darbas, todėl darbdavys privalėjo tinkamai prižiūrėti savo darbuotojus ir paaiškinti jiems, kaip šį darbą atlikti saugiai. To nepadaręs, pareiškėjo darbdavys pažeidė įstatymus.

28. Prokuroras tokią nutartį apskundė, tačiau 2009 m. spalio 28 d. Klaipėdos apygardos teismas šį skundą atmetė. Nutartyje teismas pažymėjo, kad net ir praėjus dvejiems su puse metų po įvykio, nenustatytas tikslus įvykio mechanizmas, o jo nenustačius negalima spręsti, kas už jį atsakingas. Teismas taip pat manė, kad mažai tikėtina, jog darbuotojai nusprendė aikštelę pritvirtinti negavę tokio vadovo nurodymo ar bent jo neinformavę, todėl reikėjo nustatyti, ar darbų vadovas V. J. S. kažkuriuo metu tą dieną buvo statybų aikštelėje. Galiausiai teismas atkreipė dėmesį į tai, kad „dalis <...> liudytojų“ prisipažino davę melagingus parodymus spaudžiami darbdavio, todėl šias aplinkybes būtina papildomai įvertinti.

29. 2009 m. lapkričio ir gruodžio mėn. tyrėjas surengė keletą liudytojų akistatų, apklausė naujus liudytojus, paprašė pareiškėjo darbdavio ir jo sveikatos patikrinimą atlikusios ligoninės pateikti papildomos informacijos.

30. 2009 m. gruodžio 17 d., gavęs pareiškėjo skundą, Klaipėdos apygardos prokuratūros vyriausiojo prokuroro pavaduotojas, atkreipdamas dėmesį, kad ikiteisminis tyrimas jau vyko daugiau nei dvejus metus, raštu kreipėsi į Klaipėdos miesto apylinkės prokuratūrą ir nurodė nedelsiant atlikti būtinus tolesnius tyrimo veiksmus, kad būtų priimtas pagrįstas galutinis nutarimas.

31. 2010 m. sausio 7 d., gavęs prokuroro prašymą, Klaipėdos miesto apylinkės teismas nurodė atlikti teismo ekspertizę, siekiant tiksliai nustatyti nelaimingo atsitikimo aplinkybes bei priežastis. Teismo medicinos ekspertas išnagrinėjo bylos medžiagą ir 2010 m. vasario 17 d. pateikė išvadą. Joje nurodyta, kad bylos medžiagoje nebuvo pakankamai duomenų apie metalinės aikštelės ir pastolių technines charakteristikas, todėl nelaimingo atsitikimo aplinkybės galėjo būti nustatytos tik iš dalies. Remiantis turima medžiaga, išvadoje konstatuota, kad aikštelės svoris viršijo didžiausią leistiną pastolių apkrovą, todėl jie sulūžo. Taigi padaryta išvada, kad pastoliai nebuvo tinkami tiems darbams, kuriems jie buvo naudojami, ir kad darbuotojai nebuvo tinkamai informuoti apie darbų saugą. Todėl išvadoje konstatuota, kad darbdavys pažeidė galiojančius darbų saugos reikalavimus.

32. 2010 m. kovo mėn. tyrėjas apklausė kitus liudytojus ir surengė akistatas.

33. 2010 m. gegužės 19 d. prokuroras ikiteisminį tyrimą dar kartą nutraukė. Jis nusprendė, kad remiantis liudytojų parodymais ir kitais įrodymais galima spręsti, jog nelaimino atsitikimo dieną pareiškėjo vadovo V. J. S. statybų aikštelėje nebuvo ir jis darbuotojams pritvirtinti aikštelės nenurodė. Todėl prokuroras padarė išvadą, kad V. J. S. neturėjo pareigos užtikrinti minėtų veiksmų saugumo. Jis taip pat padarė išvadą, kad nelaimingo atsitikimo priežastis buvo rizikingas darbuotojų sprendimas nešti aikštelę, kuri svėrė daugiau nei didžiausia leistina pastolių apkrova. Prokuroro teigimu, nors pastoliai nevysiškai atitiko galiojančius darbų saugos reikalavimus, tai negalėjo būti pagrindinė nelaimingo atsitikimo priežastis, todėl už darbų saugos reikalavimų nesilaikymą (žr. šio sprendimo 58 punktą) pareiškėjo darbdavys galėjo būti patrauktas tik administracinėn, bet ne baudžiamojon atsakomybėn.

Prokuroras taip pat pažymėjo, kad būtina pradėti dar vieną ikiteisminį tyrimą, siekiant išnagrinėti kai kurių liudytojų teiginius, kad darbdavys juos spaudė duoti melagingus parodymus. Tačiau iš Teismo turimos medžiagos matyti, kad toks tyrimas nebuvo pradėtas.

34. Pareiškėjas prokuroro nutarimą apskundė, tačiau 2010 m. birželio 7 d. vyresnysis prokuroras skundą atmetė. Vis dėlto 2010 m. rugpjūčio 9 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismas prokuroro nutarimą panaikino ir ikiteisminį tyrimą atnaujino. Teismas pabrėžė, kad aikštelės tvirtinimas prie rezervuaro buvo sudėtinė pareiškėjo ir kitų darbuotojų atliekamų statybos darbų dalis, todėl negalima manyti, kad jie tai nusprendė atlikti savavališkai. Remdamasis 2010 m. vasario 17 d. eksperto išvada, teismas pažymėjo, kad ji suteikė pagrindą manyti, jog pareiškėjo darbdavys neužtikrino saugių darbo sąlygų. Teismas taip pat pažymėjo, kad nelaimingo atsitikimo dieną V. J. S. nebuvo oficialiai leista pasišalinti iš darbo vietos, todėl jam tenka atsakomybė už tai, kad neužtikrino jo prižiūrimų darbuotojų saugumo.

35. 2010 m. spalio 15 d. V. J. S., kaip asmeniui, darbdavio įgaliotam vadovauti statybos darbams, įteiktas pranešimas apie įtarimą dėl darbų saugos reikalavimų nesilaikymo, sukėlusio nelaimingą atsitikimą darbe, kaip numatyta Baudžiamojo kodekso 176 straipsnio 1 dalyje.

36. 2010 m. spalio ir lapkričio mėn. tyrėjas apklausė V. J. S. ir keletą liudytojų.

37. Nenurodytą dieną pareiškėjas pateikė skundą Generalinei prokuratūrai, kad ikiteisminis tyrimas buvo vilkinamas visų pirma dėl to, jog jis keletą kartų buvo nutrauktas ir vėl atnaujintas. 2010 m. lapkričio 26 d. Generalinė prokuratūra pareiškėjo skundą atmetė, nurodydama, kad pakartotinis tyrimo nutraukimas ir atnaujinimas nesuteikia pagrindo konstatuoti Baudžiamojo proceso kodekso reikalavimų pažeidimo.

38. 2011 m. sausio ir vasario mėn. tyrėjas surengė papildomas kelių liudytojų apklausas ir paprašė pareiškėjo darbdavio pateikti papildomos informacijos.

39. 2011 m. vasario 14 d. pareiškėjui pranešta, kad ikiteisminis tyrimas pabaigtas. V. J. S. pateikė prašymą atnaujinti tyrimą ir atlikti papildomus tyrimo veiksmus, tačiau šis prašymas buvo atmestas.

B. Teismo procesas

40. 2011 m. balandžio 1 d. prokuroras priėmė kaltinamąjį aktą, kuriuo V. J. S. kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, numatytą Baudžiamojo kodekso 176 straipsnio 1 dalyje, o 2011 m. balandžio 5 d. byla perduota Klaipėdos miesto apylinkės teismui nagrinėti iš esmės. 2011 m. balandžio 28 d. teismo pirmininkas pažymėjo, kad byla sudėtinga ir didelės apimties, todėl terminą pradėti bylą nagrinėti pratęsė 30 dienų.

41. Pirmasis posėdis Klaipėdos miesto apylinkės teisme įvyko 2011 m. birželio 30 d., per jį nuspręsta bylos nagrinėjimą atidėti iki 2011 m. rugsėjo 27 d., nes neatvyko keli liudytojai.

42. Kitas posėdis įvyko 2011 m. rugsėjo 27 d., tačiau keli liudytojai vėl į jį neatvyko ir už tai Klaipėdos miesto apylinkės teismas skyrė jiems baudas. Teismas taip pat nusprendė atidėti bylos nagrinėjimą iki 2011 m. lapkričio 24 d., kad dalyvautų visi liudytojai ir būtų surinkta visa metalinės aikštelės techninė dokumentacija, kaip prašė pareiškėjas.

43. Vėliau bylos nagrinėjimas dar kartą atidėtas iki 2011 m. gruodžio 14 dienos.

44. 2011 m. gruodžio 13 d. V. J. S., pateikdamas medicininę pažymą dėl ligos 2011 m. gruodžio 12–16 d., kreipėsi į teismą su prašymu dar kartą atidėti bylos nagrinėjimą.

45. 2011 m. gruodžio 14 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismas surengė posėdį, bet kaltinamajam neatvykus, nusprendė bylos nagrinėjimą atidėti iki 2012 m. sausio 5 dienos.

46. 2012 m. sausio 5 d. posėdžio metu V. J. S. advokatas Klaipėdos miesto apylinkės teismą informavo, kad jo klientas vis dar serga ir pateikė medicininę pažymą, galiojančią dar 7 dienas. Teismas nutarė naujus posėdžius surengti 2012 m. sausio 17, 19 ir 24 dienomis.

47. 2012 m. sausio 16 d. pareiškėjas pateikė civilinį ieškinį, reikalaudamas, kad V. J. S. atlygintų 300 000 litų (apie 86 886 eurų) dydžio neturtinę žalą.

48. 2012 m. sausio 17 d. V. J. S. advokatas paprašė teismo dar kartą atidėti bylos nagrinėjimą, nes jo klientas buvo paguldytas į ligoninę. Vėliau V. J. S. pateikė 2012 m. sausio 16–23 d. galiojusią medicininę pažymą, kurioje taip pat buvo nurodyta, kad jam nuo 2012 m. sausio 23 d. iki 2012 m. vasario 6 d. paskirta rehabilitacija.

49. Per 2012 m. sausio 24 d. posėdį Klaipėdos miesto apylinkės teismas nusprendė atidėti bylos nagrinėjimą iki 2012 m. vasario 14 dienos. Vėliau dėl užsitęsusios kaltinamojo ligos bylos nagrinėjimas buvo dar keletą kartų atidėtas – iki 2012 m. vasario 17 d., 2012 m. kovo 1 d. ir 2012 m. kovo 16 dienos.

50. 2012 m. kovo 19 d. pareiškėjas paprašė Klaipėdos miesto apylinkės teismo nagrinėti bylą kaltinamajam nedalyvaujant, apkaltinęs jį sąmoningu vengimu atvykti į teismą. Klaipėdos miesto apylinkės teismas šį prašymą atmetė, informavęs pareiškėją, kad V. J. S. pateikė reikiamas medicininės pažymos neatvykimui dėl ligos pateisinti ir kad nacionaliniuose teisės aktuose nenumatyta galimybė nagrinėti baudžiamąją bylą kaltinamajam nedalyvaujant. Teismas taip pat pažymėjo, kad byla nebuvo vilkinama, kadangi posėdžiai buvo skiriami darant kuo mažesnius laiko tarpus tarp jų.

51. Paskui dėl užsitęsusios kaltinamojo ligos teismas bylos nagrinėjimą atidėjo iki 2012 m. balandžio 11 d., iki 2012 m. balandžio 24 d. ir iki 2012 m. gegužės 8 dienos.

52. 2012 m. gegužės 7 d. pareiškėjas kreipėsi į teismą su prašymu atidėti bylos nagrinėjimą, nes jis buvo paguldytas į ligoninę operacijai.

53. 2012 m. gegužės 8 d. įvyko Klaipėdos miesto apylinkės teismo posėdis, kuriame pareiškėjas nedalyvavo. Per posėdį prokuroras paprašė teismo nutraukti V. J. S. iškeltą bylą suėjus senaties terminui. 2012 m. gegužės 14 d. teismas priėmė nutartį bylą nutraukti. Jis pažymėjo, kad V. J. S. pareikštas įtarimas dėl neatsargaus nusikaltimo, o tokiais atvejais, kai padarytas neatsargus nusikaltimas, nelaimingo atsitikimo metu galiojės senaties terminas buvo penkeri metai (žr. šio sprendimo 59 punktą). Be to, teismas pažymėjo, kad nelaimingo atsitikimo dieną galiojusios nacionalinės teisės nuostatos dėl senaties termino buvo besąlygiškos ir nenumatė galimybės sustabdyti senaties eigą. Vėliau nacionalinės teisės aktai pakeisti taip, kad toks sustabdymas būtų įmanomas (žr. šio sprendimo 60 punktą), tačiau naujoji teisinė tvarka negali būti pritaikyta atgaline data kaltinamojo nenaudai.

Teismas nenagrinėjo pareiškėjo civilinio ieškinio ir pažymėjo, kad jis turi teisę pradėti atskirą civilinį procesą dėl žalos atlyginimo.

54. 2012 m. birželio 4 d. pareiškėjas pateikė Klaipėdos apygardos teismui skundą, kuriame nurodė, kad bylos nagrinėjimas apylinkės teisme taip užsitęsė, kad suėjo senaties terminas, ir paprašė apygardos teismo nustatyti to priežastis. Teismas minėtą skundą įvertino kaip apeliacinį skundą dėl Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2012 m. gegužės 14 d. nutarties, bet atsisakė jį priimti, nes pareiškėjas jo nepasirašė ir tinkamai neišdėstė apeliacinio skundo pagrindų. Kito apeliacinio skundo dėl 2012 m. gegužės 14 d. nutarties pareiškėjas nepateikė.

55. V. J. S. apskundė (data nenurodyta) Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2012 m. gegužės 14 d. sprendimą, paprašė teismo išnagrinėti bylą iš esmės ir jį išteisinti, tačiau 2012 m. birželio 13 d. jo skundas atmestas.

56. 2012 m. lapkričio 22 d. Generalinė prokuratūra, atsakydama į pareiškėjo skundą, jį informavo, kad išanalizavo bylą tiriančių prokurorų darbą ir nenustatė jokių esminių Baudžiamojo proceso kodekso pažeidimų.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ

A. Atsakomybė už darbų saugos reikalavimų pažeidimus

57. Bylai reikšmingu metu atitinkamose Baudžiamojo kodekso 176 straipsnio dalyse buvo nustatyta:

176 straipsnis. Darbų saugos ir sveikatos apsaugos darbe reikalavimų pažeidimas

„1. Darbdavys ar jo įgaliotas asmuo, pažeidęs darbų saugos įstatymuose ar kituose teisės aktuose nustatytus darbų saugos ar sveikatos apsaugos darbe reikalavimus, jeigu dėl to įvyko nelaimingas atsitikimas žmonėms, avarija ar atsirado kitokių sunkių padarinių, baudžiamas bauda arba laisvės atėmimu iki aštuonerių metų. <...>

3. Šiame straipsnyje numatytos veikos yra nusikalstamos ir tais atvejais, kai jos padarytos dėl neatsargumo.“

58. Bylai reikšmingu metu atitinkamose Administracinių teisės pažeidimų kodekso 41 straipsnio nuostatose buvo nustatyta:

„Darbo įstatymų, darbų saugos ir darbo higienos norminių aktų pažeidimas užtraukia baudą darbdaviams ar jų įgaliotiems asmenims nuo penkių šimtų iki penkių tūkstančių litų. <...>“.

B. Senaties terminas

59. Nuo 2003 m. balandžio mėn. iki 2010 m. birželio mėn. galiojusio Baudžiamojo kodekso atitinkamose 95 straipsnio nuostatose buvo nustatyta:

95 straipsnis. Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis

„1. Asmeniui, padariusiam nusikalstamą veiką, negali būti priimtas apkaltinamasis nuosprendis, jeigu:

1) praėję: <...>

b) penkeri metai, kai padarytas neatsargus arba nesunkus tyčinis nusikaltimas; <...>

2) per šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytą laiką asmuo nesislėpė nuo ikiteisminio tyrimo ar teismo ir nepadarė naujos nusikalstamos veikos <...>“.

60. 2010 m. birželio mėn. patvirtinta nauja Baudžiamojo kodekso 95 straipsnio redakcija. Atitinkamose jos nuostatose buvo nustatyta:

95 straipsnis. Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senatis

„1. Asmeniui, padariusiam nusikalstamą veiką, negali būti priimtas apkaltinamasis nuosprendis, jeigu:

1) praėję: <...>

b) aštuoneri metai, kai buvo padarytas neatsargus arba nesunkus tyčinis nusikaltimas; <...>

2) per šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytą laiką asmuo nesislėpė nuo ikiteisminio tyrimo ar teismo ir nepadarė naujos tyčinės nusikalstamos veikos. <...>

5. Bylos nagrinėjimo teisme metu senaties eiga sustoja laikotarpiui, kuriam:

1) teismas paskelbia nagrinėjimo teisme pertrauką ar bylos nagrinėjimą atideda dėl kaltinamojo ar jo gynėjo nedalyvavimo;

2) teismas paskelbia nagrinėjimo teisme pertrauką, kol bus atlikta teismo paskirta ekspertizė, specialisto tyrimas ar bus įvykdytas teisinės pagalbos prašymas užsienio valstybei;

3) teismas paskelbia nagrinėjimo teisme pertrauką ir paveda prokurorui ar ikiteisminio tyrimo teisėjui atlikti Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse numatytus procesinius veiksmus;

4) teismas paskelbia nagrinėjimo teisme pertrauką naujai pakviestam kaltinamojo gynėjui susipažinti su bylos medžiaga <...>“.

61. 2006 m. lapkričio 7 d. nutartyje baudžiamojoje byloje Nr. 2K-466/2006 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo:

„Pagal baudžiamojo proceso įstatymą baudžiamoji byla nutraukiama, jeigu suėjo baudžiamosios atsakomybės senaties terminai <...>. Įstatymų leidėjas, įtvirtindamas baudžiamajame įstatyme šį institutą, iš esmės pripažįsta, kad atitinkamos valstybės ikiteisminio tyrimo ir (ar) teisminės institucijos konkrečioje baudžiamojoje byloje gali neįvykdyti savo konstitucinės priedermės per įstatyme nustatytą laiką. Todėl BK yra įtvirtintas imperatyvas, kad tokiais atvejais baudžiamoji byla besąlygiškai nutraukiama.“

C. Civilinis ieškinys baudžiamajame procese

62. Baudžiamojo proceso kodekso 115 straipsnio atitinkamose nuostatose buvo nustatyta:

„1. Priimdamas apkaltinamąjį nuosprendį, teismas, remdamasis įrodymais dėl civilinio ieškinio pagrįstumo ir dydžio, visiškai ar iš dalies patenkina pareikštą civilinį ieškinį arba jį atmeta. <...>

2. Išimtiniais atvejais, kai negalima civilinio ieškinio tiksliai apskaičiuoti neatidėjus baudžiamosios bylos nagrinėjimo ar negavus papildomos medžiagos, teismas, priimdamas apkaltinamąjį nuosprendį, gali pripažinti civiliniam ieškovui teisę į ieškinio patenkinimą, o klausimą dėl ieškinio dydžio perduoti nagrinėti civilinio proceso tvarka.

3. Priimdamas išteisinamąjį nuosprendį, teismas:

1) atmeta civilinį ieškinį, jeigu neįrodyta, kad kaltinamasis dalyvavo darant nusikalstamą veiką;

2) palieka civilinį ieškinį nenagrinėtą, jeigu kaltinamasis išteisinamas, nes nėra nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių turinčios veikos. Šiuo atveju civilinis ieškovas turi teisę pareikšti ieškinį civilinio proceso tvarka.“

63. 2006 m. kovo 14 d. nutartyje baudžiamojoje byloje Nr. 2K-260/2006 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo:

„BPK aiškiai nenumatyta, kaip turėtų būti išsprendžiamas civilinis ieškinys, kai baudžiamasis procesas yra nutraukiamas. Nagrinėjamoje byloje procesas <...> nutrauktas, suėjus patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties terminui. Apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties esmė ta, kad, konstatavus jos buvimą, nutrūksta baudžiamieji ir baudžiamojo proceso teisiniai santykiai, o kaltininkui nekyla jokių baudžiamųjų teisinių padarinių. Kadangi civilinis ieškinys baudžiamojoje byloje yra baudžiamojo proceso teisinių santykių dalis, šiems santykiams pasibaigus civilinio ieškinio tenkinimas negalimas <...>. Tad nutraukus baudžiamąją bylą, civilinis ieškinys baudžiamojoje byloje privalo būti paliktas nenagrinėtas. Palikus civilinį ieškinį nenagrinėtą baudžiamojoje byloje, ieškinys gali būti reiškiamas civilinio proceso tvarka.“

TEISĖ

I. PRELIMINARUS KLAUSIMAS

64. Teismas iš pradžių pažymi, kad po to, kai buvo pateikta ši peticija, pareiškėjas mirė. Jo sūnus ir įpėdinis Marius Mažukna pareiškė norą tęsti procesą Teisme. Vyriausybė neginčijo jo teisės palaikyti peticiją pareiškėjo vardu, ir Teismas nemato pagrindo teigti priešingai (žr., be kita ko, *Sargsyan v. Azerbaijan* (dec.) [GC], no. 40167/06, § 51, 2011-12-14, ir jame nurodytas bylas).

II. TARIAMAS KONVENCIJOS 3 STRAIPSNIO PROCESINIO ASPEKTO PAŽEIDIMAS

65. Pareiškėjas skundėsi, kad nelaimingo atsitikimo aplinkybių ikiteisminis tyrimas ir baudžiamasis procesas buvo neveiksmingi. Jis rėmėsi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi ir 13 straipsniu. Teismas, kuris sprendžia dėl bylos faktų teisinio kvalifikavimo, mano, kad skundas patenka į Konvencijos 3 straipsnio procesinio aspekto nagrinėjimo sritį. Šiame straipsnyje nustatyta:

„Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas.“

A. Priimtinas

1. *Dėl vidaus teisinės gynybos priemonių panaudojimo*

a) Skundas dėl Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2012 m. gegužės 14 d. nutarties

66. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas tinkamai neapskundė Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2012 m. gegužės 14 d. nutarties, kuria byla nutraukta dėl senaties. Vyriausybės teigimu, jei pareiškėjas būtų tokį skundą pateikęs, apeliacinės instancijos teismas būtų galėjęs išspręsti jo civilinį ieškinį V. J. S.

67. Pareiškėjas tvirtino, kad nutarties nutraukti bylą suėjus senaties terminui apskundimas neturėjo perspektyvų, todėl nebuvo veiksminga teisinės gynybos priemonė.

68. Teismas primena, kad pareiškėjai privalo pasinaudoti tik tomis vidaus teisinės gynybos priemonėmis, kurios yra ir teoriškai, ir praktiškai prieinamos, t. y. tik tomis teisinės gynybos priemonėmis, kuriomis galima pasinaudoti siekiant žalos atlyginimo ir kurios gali būti pagrįstai laikomos perspektyviomis (žr., be kita ko, *Sejdovic v. Italy* [GC], no. 56581/00, § 46, ECHR 2006-II).

69. Šios bylos aplinkybėmis Teismas pažymi, kad Klaipėdos miesto apylinkės teismas 2012 m. gegužės 14 d. nutartyje nurodė, jog remiantis šalies įstatymais nusikaltimų dėl neatsargumo atvejais galiojo 5 metų senaties terminas ir kad jis buvo taikytinas besąlygiškai, nes nebuvo jokio teisino pagrindo sustabdyti jo eigą (žr. šio sprendimo 53 punktą; taip pat žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, nurodytą šio sprendimo 61 punkte). Pateikdama poziciją dėl priimtino, Vyriausybė neįrodinėjo, kad apeliacinės instancijos teismas galėjo išaiškinti nacionalinę teisę kitaip, t. y. panaikinti minėtą išvadą ir grąžinti bylą nagrinėti iš esmės, kaip reikalavo pareiškėjas. Teismas taip pat pažymi, kad Klaipėdos apygardos teismas išnagrinėjo ir atmetė kaltinamojo skundą, kuriame jis prašė teismo išnagrinėti bylą iš esmės (žr. šio sprendimo 55 punktą). Be to, Teismas

pažymi, kad pagal nacionalinę teisę baudžiamosios bylos nutraukimas suėjus senaties terminui reiškia, jog baudžiamąją bylą nagrinėjantis teismas nebegali nagrinėti pareiškėjo civilinio ieškinio (žr. šio sprendimo 62–63 punktus). Todėl Teismas mano, kad konkrečiomis šios bylos aplinkybėmis pareiškėjas negalėjo pagrįstai tikėtis, kad 2012 m. gegužės 14 d. nutarties apskundimas būtų perspektyvus siekiant žalos atlyginimo, taigi tai nebuvo teisinės gynybos priemonė, kuria jis privalėjo pasinaudoti (žr. *mutatis mutandis*, *P.M. v. Bulgaria*, no. 49669/07, § 59, 2012-01-24).

70. Todėl Teismas atmeta Vyriausybės poziciją dėl priimtino, kad pareiškėjas nepanaudojo visų vidaus teisinės gynybos priemonių, nes neapskundė Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2012 m. gegužės 14 d. nutarties.

b) Atskiras civilinis procesas

71. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas turėjo teisę kreiptis dėl žalos atlyginimo civilinio proceso tvarka iš V. J. S. ar iš kurio nors kito asmens, kuris, jo nuomone, buvo kaltas dėl nelaimingo atsitikimo, bet to nepadarė. Ji pateikė pavyzdžių, kai nacionaliniai teismai asmenims priteisė žalos atlyginimą civiliniame procese, nors baudžiamosios bylos jau buvo nutrauktos.

72. Be to, Vyriausybė nurodė, kad pareiškėjas turėjo teisę pradėti civilinį procesą prieš valstybę ir pareikalauti atlyginti neturtinę žalą, kurią sukėlė neveiksmingas ikiteisminis tyrimas, ir pateikė pavyzdžių, kai nacionaliniai teismai tokią žalą priteisė.

73. Pareiškėjas tvirtino, kad visos Vyriausybės išvardytos bylos skyrėsi nuo jo bylos. Be to, jis teigė, kad 2001 m. vasario mėn. jo buvusiam darbdaviui, bendrovei N, buvo paskelbtas bankrotas, taigi iš jos prisiteisti žalos atlyginimą buvo neįmanoma.

74. Teismas primena, kad tais atvejais, kai yra galimybė pasinaudoti daugiau nei viena veiksminga teisinės gynybos priemone, pareiškėjas privalo pasinaudoti tik viena iš jų savo nuožiūra (žr., be kita ko, *Kozacıoğlu v. Turkey* [GC], no. 2334/03, § 40, 2009-02-19; *Micallef v. Malta* [GC], no. 17056/06, § 58, ECHR 2009; *Karakó v. Hungary*, no. 39311/05, § 14, 2009-04-28; *Nada v. Switzerland* [GC], no. 10593/08, § 142, ECHR 2012; *Göthlin v. Sweden*, no. 8307/11, § 45, 2014-10-16; ir *O’Keeffe v. Ireland* [GC], no. 35810/09, §§ 109-111, ECHR 2014 (ištraukos)). Šioje byloje pareiškėjas išnaudojo visas baudžiamojoje teisėje numatytas galimybes prieš asmenį, kurį laikė kaltu dėl nelaimingo atsitikimo: jis paprašė prokuroro pradėti ikiteisminį tyrimą, jam buvo suteiktas nukentėjusiojo statusas, jis dalyvavo ikiteisminiame tyrime ir teismo procese darydamas pareiškimus ir teikdamas skundus, taip pat minėtoje baudžiamojoje byloje pateikė civilinį ieškinį (žr. šio sprendimo 1, 13, 18, 22, 24, 27, 30, 34, 37, 47 ir 50 punktus). Todėl šios bylos aplinkybėmis Teismas nepritaria Vyriausybės nuomonei, kad pareiškėjas

privalėjo pasinaudoti civilinės teisės priemone kaip atskira teisinės gynybos priemone prieš V. J. S. ar bankrutavusią bendrovę N. (žr. šio sprendimo 73 punktą).

75. Be to, Teismas mano, kad civilinis ieškinys valstybei dėl neveiksmingo nelaimingo atsitikimo, kurio metu pareiškėjas buvo sužeistas, aplinkybių tyrimo būtų galėjęs ištaisyti jam padarytą skriaudą veiksmingo tyrimo užtikrinimo požiūriu (žr., *Mircea Pop v. Romania*, no. 43885/13, § 61, 2016-07-19).

76. Todėl Teismas atmeta Vyriausybės poziciją dėl priimtino, kad pareiškėjas, nepradėjęs atskiro civilinio proceso, nepanaudojo visų vidaus teisinės gynybos priemonių.

2. Išvada

77. Teismas pažymi, kad šis skundas nėra akivaizdžiai nepagrįstas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punktą. Taip pat pažymi, kad jis nėra nepriimtinas kokiu nors kitu pagrindu. Todėl jį reikia pripažinti priimtinu.

B. Esmė

1. Šalių teiginiai

78. Pareiškėjas teigė, kad nelaimingo atsitikimo aplinkybių ikiteisminis tyrimas užsitęsė ir buvo neveiksmingas visų pirma dėl to, kad prokuroras jį triskart nutraukė neatsižvelgęs į Valstybinės darbo inspekcijos ir teismo medicinos eksperto išvadas, jog nelaimingą atsitikimą lėmė nesaugios darbo sąlygos. Be to, pareiškėjas teigė, kad nacionalinis teismas baudžiamosios bylos nagrinėjimą ne kartą be rimtos priežasties atidėjo, kol suėjo senaties terminas.

79. Vyriausybė teigė, kad ikiteisminis tyrimas pradėtas iš karto, kai tik gautas pareiškėjo prašymas, pareiškėjas visapusiškai dalyvavo procese, o valdžios institucijos dėjo rimtas pastangas, kad būtų nustatytos svarbios aplinkybės, t. y. apklausė per 50 liudytojų, surengė daug akistatų, surinko svarbius dokumentus ir nustatė už nelaimingą atsitikimą atsakingą asmenį – statybos darbų vadovą V. J. S.

80. Be to, Vyriausybė nurodė, kad ikiteisminio tyrimo trukmę (3 metai ir 7 mėnesiai) lėmė bylos apimtis ir sudėtingumas, ypač tai, kad daugelis liudytojų gyveno įvairiose šalies vietose, todėl prireikė prašyti atitinkamų teritorinių policijos skyrių, kad jie atliktų apklausas. Vyriausybė taip pat nurodė, kad pakartotinis tyrimo nutraukimas ir atnaujinimas nereiškia, kad jis neveiksmingas, o priešingai – rodo, kad „valdžios institucijos tinkamai atsižvelgė į pareiškėjo skundus“. Galiausiai Vyriausybė teigė, kad nacionalinio teismo posėdžiai buvo atidedami dėl kaltinamojo ligos, o ne dėl valdžios institucijų neveikimo.

2. Teismo vertinimas

81. Teismas iš pradžių pažymi, kad dėl nelaimingo atsitikimo darbe pareiškėjas patyrė veido ir krūtinės sužalojimus, kurie subjaurojo jo išvaizdą ir sutrikdė gebėjimą valdyti veido mimikas. Per medicininę apžiūrą nustatyta, kad pareiškėjo sužalojimas nepataisomas ir klasifikuotinas kaip sunkus sveikatos sutrikdymas (žr. šio sprendimo 14 punktą). Todėl, Teismo nuomone, šis atvejis pasiekia minimalų žiaurumo lygį ir patenka į Konvencijos 3 straipsnio taikymo sritį.

82. Šiuo požiūriu Teismas primena, kad pagal Konvencijos 3 straipsnį valdžios institucijos privalo atlikti veiksmingą oficialų skundžiamo netinkamo elgesio tyrimą, net jei šis elgesys priskirtinas privatiems fiziniams asmenims (žr. *O'Keeffe*, cituota pirmiau, § 172, ir *Kraulaidis v. Lithuania*, no. 76805/11, § 57, 2016-11-08, ir jame nurodytas bylas). Konvencijos 3 straipsnyje nustatyta procesinė pareiga reikalauja, kad tyrimo metu būtų galima iš principo nustatyti bylos faktus ir nustatyti bei nubausti atsakingus asmenis. Tai ne rezultato, bet priemonių pareiga. Valdžios institucijos turi imtis visų turimų racionalių priemonių, kad surinktų su tiriamu įvykiu susijusius įrodymus, įskaitant liudytojų parodymus ir ekspertizių atlikimą (žr. *N.D. v. Slovenia*, no. 16605/09, § 57, 2015-01-15, ir jame nurodytas bylas).

83. Be to, Teismas primena, kad svarbus veiksnys yra ir valdžios institucijų reagavimo į skundus sparta. Priimdamas ankstesnius sprendimus, Teismas atsižvelgė, pavyzdžiui, į tai, per kiek laiko pradėtas tyrimas, kiek truko nustatyti liudytojus ir surinkti jų parodymus, kiek nepateisinamai prailgintas baudžiamasis procesas, kol suėjo senaties terminas (ibid.). Be to, jei atlikus tyrimą nacionaliniame teisme pateikiami kaltinimai, Konvencijos 3 straipsnyje numatytos pozityviosios pareigos galioja ir nagrinėjant bylą teisme. Tokiais atvejais visas procesas, įskaitant bylos nagrinėjimą teisme, turi atitikti 3 straipsnio reikalavimus. Šiuo požiūriu Teismas primena, kad nesvarbu, kokia proceso baigtis, nacionalinėje teisėje numatyti apsaugos mechanizmai turėtų praktiškai veikti taip, kad bylą iš esmės būtų galima išnagrinėti pakankamai greitai (ibid., § 58, ir jame nurodytas bylas).

84. Šios bylos aplinkybėmis Teismas neabejoja nacionalinių institucijų vertinimu, kad byla dėl pareiškėjo patirtų sužalojimų buvo sudėtinga, jai išnagrinėti prireikė specifinių techninių žinių ir apėmė daug liudytojų iš įvairių šalies vietų. Vis dėlto Teismas mano, kad bylos sudėtingumas savaime nepateisina proceso trukmės – byla buvo 3 metus ir 7 mėnesius nagrinėjama prokuratūroje, dar vieni metai ir mėnuo prabėgo, kol ją išnagrinėjo pirmosios instancijos teismas, nutraukęs ją dėl senaties termino. Nors, regis, ir nebuvo ilgų valdžios institucijų neveikimo laikotarpių, Teismas pažymi, kad kai kurių esminių tyrimo veiksmų imtasi nepaaiškinamai vėlai. Per pirmąją apklausą 2007 m. lapkričio 13 d. pareiškėjas tyrėją informavo, kad pastoliai sugriuvo dėl metalinės aikštelės svorio. Tačiau iki 2009 balandžio mėn. (metus ir 7 mėnesius po tyrimo

pradžios) valdžios institucijos nepasistengė nustatyti, ar aikštelė buvo nešama darbdavio nurodymu, ir iki 2010 m. sausio mėn. (2 metus ir 4 mėnesius po tyrimo pradžios) nepareikalavo, kad teismo medicinos ekspertas tiksliai nustatytų nelaimingo atsitikimo įvykių eigą (žr. šio sprendimo 20, 28 ir 31 punktus). Šiomis aplinkybėmis Teismas pažymi, kad keletą kartų vyresnieji prokurorai pripažino, kad tyrimas nebuvo vykdomas pakankamai sparčiai (žr. šio sprendimo 24 ir 30 punktus), tačiau neatrodo, kad buvo imtasi veiksmingų priemonių tyrimui paspartinti.

85. Teismas dar pažymi, kad prokuroras triskart nutraukė ikiteisminį tyrimą, bet kiekvieną kartą teismai šiuos nutarimus panaikino, konstatavę, kad prokuroras neišnagrinėjo visų svarbių bylos aplinkybių arba kad jo išvados buvo „motyvuojamos prielaidomis ir nepagrįstos objektyviais faktais“ (žr. šio sprendimo 18, 27, 28 ir 34 punktus). Teismas primena, kad tokių sprendimų pasikartojimas gali rodyti rimtus proceso pažeidimus (žr. *Wierciszewska v. Poland*, no. 41431/98, § 46, 2003-11-25; *Drozd v. Ukraine*, no. 12174/03, § 66, 2009-07-30; ir *Kapustyak v. Ukraine*, no. 26230/11, § 78, 2016-03-03) ir šioje byloje nėra svarių priežasčių manyti, kad taip nėra. Teismas pažymi visų pirma, kad nors pareiškėjas nuosekliai tvirtino, kad nukrito nuo pastolių šiems sugriuvus (žr. šio sprendimo 7 ir 13 punktus), priimdamas pirmuosius sprendimus, kuriais nutrauktas tyrimas, prokuroras neišnagrinėjo pastolių griuvimo priežasčių, o sutelkė dėmesį į tariamą paties pareiškėjo neatsargumą (žr. šio sprendimo 17 ir 26 punktus). Be to, kaip ir nacionaliniai teismai Teismas mano, kad nors Valstybinė darbo inspekcija ir teismo medicinos ekspertas padarė išvadą, jog nelaimingą atsitikimą lėmė tai, kad darbdavys nesilaikė darbo saugos reikalavimų, prokuroro sprendimuose nutraukti tyrimą į minėtas specialistų išvadas neatsižvelgta ir nenurodyta, kodėl jos atmestos (žr. šio sprendimo 18 ir 34 punktus). Be to, nors ir įtarta, kad pareiškėjo darbdavys spaudė kai kuriuos liudytojus duoti melagingus parodymus, institucijos šių įtarimų, neišnagrinėjo (žr. šio sprendimo 23, 28 ir 33 punktus). Tokiomis aplinkybėmis Teismas laikosi nuomonės, kad atlikto ikiteisminio tyrimo negalima laikyti išsamiu.

86. Galiausiai Teismas pažymi, kad bylą perdavus Klaipėdos miesto apylinkės teismui nagrinėti iš esmės iki senaties termino pabaigos buvo likę vos daugiau nei metai. Šiomis aplinkybėmis Teismas mano, kad nacionaliniai teismai turėjo kruopščiai ir pakankamai greitai imtis veiksmų, kad išnagrinėtų bylą iš esmės ir priimtų sprendimą, kol senaties terminas baudžiamajam persekiojimui dar nebuvo suėjęs (žr., *mutatis mutandis*, *Velev v. Bulgaria*, no. 43531/08, § 58, 2013-04-16). Tačiau bylos nagrinėjimą prireikė ne kartą atidėti – pirmiausia dėl liudytojų stygiaus, o vėliau dėl kaltinamojo ligos. Kaip pažymėjo nacionalinis teismas, pagal nelaimingo atsitikimo metu galiojusias atitinkamas Baudžiamojo kodekso nuostatas senaties terminas buvo taikytinas „besąlygiškai“, ir jo eiga nebuvo sustabdoma atidėjus bylos nagrinėjimą (žr. šio sprendimo 53 ir 59 punktus).

Teismas pažymi, kad 2010 m. birželio mėn. teisinis reguliavimas pasikeitė ir šiuo metu Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse nustatyta, *inter alia*, kad senaties termino eiga sustoja, jei byla atidedama dėl kaltinamojo nedalyvavimo (žr. šio sprendimo 60 punktą). Nors Teismas neprivalo nustatyti, koks teisinis reguliavimas tinkamiausias siekiant užtikrinti Konvencijoje garantuojamas teises (žr. *mutatis mutandis*, *Hristozov and Others v. Bulgaria*, nos. 47039/11 ir 358/12, § 105, ECHR 2012 (ištraukos), ir jame nurodytas bylas), jis primena, kad senaties taikymo tvarka turi atitikti Konvencijos reikalavimus (žr. *mutatis mutandis*, *Mocanu and Others v. Romania* [GC], nos. 10865/09, 45886/07 ir 32431/08, § 326, ECHR 2014 (ištraukos)). Čia nagrinėjamu atveju, nors Teismas ir pripažįsta, kad bylos nagrinėjimas buvo atidėtas dėl rimtų priežasčių, jis negali nepastebėti, jog tai, kad atidėjus bylos nagrinėjimą nebuvo jokios galimybės sustabdyti senaties termino eigą, reiškė, kad pareiškėjas neteko teisės į atsakomybės už jo patirtus sužalojimus klausimo išnagrinėjimą teisme.

87. Tai, kas išdėstyta pirmiau, leidžia Teismui daryti išvadą, kad nelaimingo atsitikimo, per kurį pareiškėjas buvo sužeistas, aplinkybių tyrimas nebuvo veiksmingas. Todėl konstatuotinas Konvencijos 3 straipsnio procesinio aspekto pažeidimas.

III. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

88. Konvencijos 41 straipsnyje nustatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

89. Pareiškėjas pareikalavo atlyginti 17,82 euro dydžio turtinę žalą patirtų sužalojimų gydymo išlaidoms padengti. Be to, jis pareikalavo priteisti 280 000 eurų už neturtinę žalą, teigdamas, kad nelaimingas atsitikimas ir per jį patirti sužalojimai, ypač veido subjaurojimas, sukėlė jam didelių fizinių ir psichologinių kančių.

90. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjo pateiktuose kvituose nenurodyta, kokios gydymo paslaugos buvo suteiktos ir kaip jos susijusios su nelaimingu atsitikimu. Vyriausybė taip pat nurodė, kad pareiškėjo reikalaujamas neturtinės žalos atlyginimas buvo pernelyg didelis ir nepagrįstas.

91. Teismas pažymi, kad teisingas atlyginimas gali būti priteistas, jei žalą sukėlė nustatytas pažeidimas; žala neatlyginama, jei ją sukėlė įvykiai ar aplinkybės, kurie nelaikomi Konvencijos pažeidimu, taip pat jei skundai dėl žalos pripažinti nepriimtinais. Šioje byloje Teismas nustatė Konvencijos

3 straipsnio procesinio aspekto pažeidimą, remdamasis tuo, kad pareiškėjo sužalojimo aplinkybių tyrimas buvo neveiksmingas. Jis mano, kad pareiškėjo gydymo paslaugos negali būti tiesiogiai susijusios su minėtu pažeidimu, todėl atmeta pareiškėjo reikalavimą atlyginti turtinę žalą.

92. Kita vertus, Teismas mano, kad šioje byloje nustatytas pažeidimas neabejotinai sukėlė pareiškėjui kančią ir nusivylimą. Vis dėlto jis mano, kad reikalaujama suma per didelė. Vadovaudamasis teisingumo pagrindais, Teismas pareiškėjui priteisia 6 500 eurų neturtinei žalai atlyginti.

B. Išlaidos ir sąnaudos

93. Pareiškėjas taip pat pareikalavo priteisti 369,65 eurų už nacionaliniuose teismuose ir Teisme patirtas išlaidas ir sąnaudas. Jis pateikė dokumentus, įrodančius 309 eurų dydžio teisinės ir dokumentų kopijavimo išlaidas.

94. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjo pateiktuose kvituose nenurodyta, kokios teisinės paslaugos buvo suteiktos, taip pat ar dokumentų kopijavimo išlaidos buvo susijusios konkrečiai su šia byla.

95. Atsižvelgiant į Teismo praktiką, išlaidų ir sąnaudų atlyginimas pareiškėjui priteisiamas tik tuo atveju, jei nustatoma, kad jos buvo iš tikrųjų patirtos, būtinos ir pagrįsto dydžio. Nagrinėjamu atveju, atsižvelgdamas į turimus dokumentus ir pirmiau nurodytus kriterijus, Teismas priteisia 309 eurus visoms nurodytoms išlaidoms padengti.

C. Palūkanos

96. Teismas mano, kad nevykdant įsipareigojimų palūkanos turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS:

1. Vienbalsiai *skelbia*, kad pareiškėjo įpėdinis turi teisę toliau dalyvauti procese vietoj pareiškėjo;
2. Dauguma balsų *skelbia* peticiją priimtina;
3. Šėšiais balsais prieš vieną *nusprendžia*, kad buvo pažeistas Konvencijos 3 straipsnio procesinis aspektas;
4. Šėšiais balsais prieš vieną *nusprendžia*:

a) atsakovė valstybė per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią sprendimas taps galutinis pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, turi pareiškėjo įpėdiniui (žr. šio sprendimo 64 punktą) sumokėti toliau nurodytas sumas:

i) 6 500 eurų (šešis tūkstančius penkis šimtus eurų) ir bet kokius taikytinus mokesčius neturtinei žalai atlyginti;

ii) 309 eurus (tris šimtus devynis eurus) ir bet kokius taikytinus mokesčius išlaidoms ir sąnaudoms atlyginti;

b) nuo minėto trijų mėnesių termino pabaigos iki sprendimo įvykdymo dienos per įpareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus.

5. Vienbalsiai *atmeta* likusią pareiškėjo reikalavimo dėl teisingo atlyginimo dalį.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2017 m. balandžio 11 d., vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Marialena Tsirli
Kanclerė

András Sajó
Pirmininkas

Vadovaujantis Konvencijos 45 straipsnio 2 dalimi ir Teismo reglamento 74 taisyklės 2 dalimi, prie šio sprendimo pridedamos šios nuomonės:

a) teisėjų A.Sajó ir N. Tsortsoria jungtinė pritariamoji nuomonė;

b) teisėjo M. Bošnjako prieštaraujamoji nuomonė.

A.S.
M.T.

TEISĖJŲ A.SAJÓ IR N. TSORTSORIA JUNG TINĖ PRITARIAMOJI NUOMONĖ

Šiame sprendime vadovaujamasi ta Teismo jurisprudencijos dalimi, kuri prieštarauja Didžiosios kolegijos sprendimui byloje *Calvelli ir Ciglio prieš Italiją* ([GC], no. 32967/96, ECHR 2002-I), ir, nenurodant tinkamo skirtumo, privačių asmenų neatsargumo atžvilgiu remiamasi praktika, kuri buvo plėtojama bei taikoma bylose dėl nežmoniško ir orumą žeminančio elgesio valstybės pareigūnams panaudojus fizinę jėgą. Su kitais kolegomis savo abejonės išsakėme sprendime *Kraulaidis prieš Lietuvą* (no. 76805/11, 2016-11-08) ir negalime pritarti šiam sprendimui tiek, kiek jo išvada dėl 3 straipsnio pažeidimo yra pagrįsta prielaida, kad sprendimas *O’Keeffe prieš Airiją* ([GC], no. 35810/09, ECHR 2014 (ištraukos)) reikalauja taikyti tą patį kriterijų neatsižvelgiant į tai, ar privatūs asmenys elgėsi nežmonišškai arba orumą žeminančiai savo noru. Be to, laikomės nuomonės, kad tais atvejais, kai galima veiksmingesnė teisinės gynybos priemonė vietoj baudžiamosios, pareiškėjai privalo ją pasinaudoti, nors šios bylos aplinkybėmis tokios galimybės nebuvo, todėl peticija yra priimtina.

Priešingai nei byloje *Kraulaidis* ir ja pagrįstuose sprendimuose, šioje byloje prokurorui pakako įrodymų, kad galėtų statybų vadovui iškelti baudžiamąją bylą dėl neatsargumo (žr. sprendimo 40 punktą), nors to negalima pasakyti apie pradinį tyrimo etapą, kai turimoje medžiagoje, įskaitant oficialias Valstybinės darbo inspekcijos išvadas, buvo duomenų tik apie formalius saugos reikalavimų pažeidimus. Be to, dar 2009 m. teismas nustatė, kad „kai kurie liudytojai“ prisipažino dėl darbdavio spaudimo davę melagingus parodymus (žr. šio sprendimo 28 punktą). Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, tikriausiai buvo pagrindas šią bylą nagrinėti pakankamai rūpestingai, kaip priklauso tiriant rimtą kaltinimą dėl mažų mažiausiai didelio neatsargumo. Tačiau nacionaliniai teismai neveikė pakankamai rūpestingai, nors ir turėjo žinoti, kad baudžiamasis persekiojimas tuoj taps nebeįmanomas dėl senaties.

TEISĖJO M. BOŠNJAKO PRIEŠTARAUJAMOJI NUOMONĖ

1. Deja, negaliu pritarti daugumos nuomonei, kad šioje byloje pateikta peticija turi būti pripažinta priimtina. Be to, net darant prielaidą, kad peticijos priimtinumą sąlygos įvykdytos, manau, kad Kolegija neturėjo konstatuoti Konvencijos 3 straipsnio pažeidimo.

2. Dėl nelaimingo atsitikimo darbe patyręs sunkų sveikatos sutrikdymą, pareiškėjas nusprendė kreiptis į Klaipėdos miesto apylinkės prokuratūrą, kad būtų pradėtas baudžiamasis už nelaimingą atsitikimą atsakingų asmenų persekiojimas. Pradėtas baudžiamasis procesas, per kurį pareiškėjas pateikė civilinį ieškinį dėl žalos atlyginimo. 2012 m. gegužės 8 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismas nutraukė V. J. S. iškeltą bylą, nes suėjo baudžiamojo persekiojimo senaties terminas. Teismas nusprendė, kad pareiškėjo civilinis ieškinys nenagrinėtinas ir kad jis vietoj to turėtų pradėti civilinį procesą. Toks sprendimas atitiko taikytinas Lietuvos baudžiamojo proceso kodekso nuostatas ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką. Toks teisinis reguliavimas būdingas ne tik Lietuvai – ištis jį galima aptikti dar keliose Konvencijos Aukštosiose Susitariančioiose Šalyse. Logika aiški: nors pripažinti atsakovą kaltu pagal baudžiamąją teisę gali būti neįmanoma dėl procesinių ir (arba) esminių kliūčių, vis dar gali būti pagrindas jam iškelti atitinkamą civilinį ieškinį, tačiau jis turi būti nagrinėjamas atskirame civiliniame procese. Vyriausybė pateikė Teismui pavyzdžių, kai ieškovai laimėjo civilines bylas po to, kai atsakovams pavyko išvengti nuosprendžio baudžiamajame procese. Iš minėtų pavyzdžių matyti, kad pareiškėjo ieškinys galėjo būti patenkintas, jei jis būtų pateikęs jį civiliniame procese, kaip nurodė Klaipėdos miesto apylinkės teismas. Dėl Teismui nežinomų priežasčių jis to nepadarė ir taip nutraukė procesą prieš V. J. S.

3. Nukentėjusiajam gali ištis būti naudinga įstoti į atsakovui iškeltą baudžiamąją bylą pateikiant civilinį ieškinį, o ne pradėti atskirą civilinį procesą. Tačiau, jei atsakovas baudžiamojoje byloje nuteisiamas ir dėl to, vadovaujantis konkrečioje teisės sistemoje galiojančiomis nuostatomis, civilinis ieškinys iš esmės nenagrinėjamas, lieka jį išnagrinėti civiliniame procese. Nors tai apsunkina nukentėjusįjį, toks kelias laikytinas teisiškai nuosekliu ir priimtiniu. Kadangi pareiškėjas šioje byloje juo nepasinaudojo, valstybės atsakovės teismai civilinio ieškinio iš esmės neišnagrinėjo. Dėl to, mano nuomone, reikia padaryti išvadą, kad pareiškėjas nepasinaudojo esamomis vidaus teisinės gynybos priemonėmis. Todėl peticija turėjo būti pripažinta nepriimtina.

4. Nepaisant priimtinumą klausimų, manau, kad čia nagrinėjamu atveju Konvencijos 3 straipsnis nebuvo pažeistas. Nors remiantis Teismo praktika (žr., pavyzdžiui, *O'Keefe v. Ireland*, [GC], no. 35810/09, ECHR 2014) Konvencijos 3 straipsnis ištis reikalauja, kad valdžios institucijos atliktų veiksmingą tariamo netinkamo elgesio tyrimą net ir tuo atveju, kai juo kaltinami privatūs asmenys, visų pirma reikia atskirti, koks elgesys gali

patekti į 3 straipsnio taikymo sritį. Teismo praktikoje dėl Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių pozityviosios pareigos, remiantis Konvencijos 3 straipsnio procesiniu aspektu, nagrinėtos bylos dėl išprievartavimo, seksualinės prievartos, smurto (žr. *O’Keeffe v. Ireland*, cituota pirmiau; *C.A.S. and C.S. v. Romania*, no. 26692/05, 2012-03-20; *M.C. v. Bulgaria*, no. 59297/12, 2014-03-25; *Y. v. Slovenia*, no. 41107/10, 2015-05-28), kai kurios iš jų buvo susijusios ir su neteisėtu laisvės atėmimu (žr. *S.Z. and others v. Bulgaria*, no. 29263/12, 2015-03-03). Kai kurios iš išnagrinėtų bylų buvo susijusios su smurtu šeimoje (žr. *M. and M. v. Croatia*, no. 10161/13, 2015-09-13) ar žiauriu sumušimu bei sužalojimais muštinėse (žr. *Sakir v. Greece*, no. 48475/09, 2016-03-24; *Dimitar Shopov v. Bulgaria*, no. 17253/07, 2014-04-16; *Biser Kostov v. Bulgaria*, no. 32662/06, 2012-01-10; ir *Beganović v. Croatia*, no. 46423/06, 2009-06-25). Bendra minėtose bylose yra tai, kad jose nagrinėtas elgesys, turintis smurto elementų, žeminantis ir menkinantis aukas. Kiekvienu atveju elgesys buvo nukreiptas prieš konkrečią auką (vėliau tapusią pareiškėju Teisme), konkrečiau kalbant – prieš jos gyvybę ar sveikatą ir (arba) asmens neliečiamybę. Toks elgesys buvo tyčinis, galbūt išskyrus bylą *Muta prieš Ukrainą* (no. 37246/06, 2012-07-31), kur taip ir nenustatyta, ar kaltininkas veikė tyčia ar dėl nerūpestingumo; visais kitais požiūriais ši byla nesiskyrė nuo pirmiau minėtų bylų dėl netinkamo privačių asmenų elgesio. Akivaizdu, kad yra svarbių skirtumų tarp netinkamu pripažinto elgesio minėtose bylose ir policijos ar kitų valstybės pareigūnų smurtavimo, kuriam skirta daugiausia dėmesio dešimtmečiais plėtotoje 3 straipsniu grįstoje Teismo praktikoje.

5. Neseniai Ketvirtojo skyriaus kolegija paskelbė sprendimą byloje *Kraulaidis prieš Lietuvą* (no. 76805/11, 2016-11-08). Byloje, susijusioje su eismo įvykiu, ji nustatė 3 straipsnio procesinio aspekto pažeidimą. Šis sprendimas nesuderinamas su įprastine teismo praktika. Anksčiau teismo proceso dėl eismo įvykių ir kitų nelaimingų atsitikimų trūkumai buvo analizuojami pagal Konvencijos 6 straipsnį (žr., pavyzdžiui, *Dragomir v. Romania*, no. 43045/08, 2016-06-14; *Atanasova v. Bulgaria*, no. 72001/01, 2008-10-02; ir *Buonfardieci v. Italy*, no. 39933/03, 2007-12-18). Sprendimas byloje *Kraulaidis prieš Lietuvą* sukėlė nemažų nuogastavimų keturiems kolegijos nariams, kurie nusprendė pateikti pritariamąją nuomonę. Jie konkrečiai pabrėžė, kad eismo įvykyje, sukeltame dėl neatsargumo, nėra netinkamo elgesio aspekto (žr. pritiriamosios nuomonės 12 punktą), ir paragino Didžiąją kolegiją nutraukti 3 straipsnyje įtvirtintų teisių trivializavimą (žr. pritiriamosios nuomonės 7 punktą). Vis dėlto dauguma Kolegijos narių nusprendė neprieštarauti išvadai dėl Konvencijos 3 straipsnio procesinio aspekto pažeidimo.

6. Šioje byloje priimtu sprendimu žengta šiek tiek toliau. Jis nesuderinamas su šios prieštaraujamosios nuomonės 4 punkte nurodyta Teismo praktika. Konkrečios pareiškėjo nelaimingo atsitikimo priežastys

taip ir nebuvo nustatytos, bet teigiama, kad jos susijusios su netinkamu darbo organizavimu statybų aikštelėje. Priešingai nei veiksmai, kurie pirmiau minėtose bylose pripažinti netinkamu elgesiu, tinkamo darbo organizavimo neužtikrinimas nebuvo smurtavimas ir pats savaime aukos, t. y. pareiškėjo, nepažemino ir nepaniekino. Be to, jis nebuvo nukreiptas prieš pareiškėją¹, nekalbant jau apie jo gyvybę, sveikatą ar asmens neliečiamybę. Iš Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (BK) 176 straipsnio nuostatų galima spręsti, kad jame nurodytos veikos kriminalizavimu siekiama užtikrinti darbų saugą ir sveikatos apsaugą darbe, t. y. vertybes, kurios tik tolimai ir netiesiogiai susijusios su individo fizine ir asmens neliečiamybe. Tariamasis kaltininkas V. J. S. iš pradžių apkaltintas tyčia, o vėliau – dėl neatsargumo pažeidęs darbų saugos taisykles. Tačiau šis sąmoningumo aspektas nebuvo susijęs su pareiškėjo patirtais sunkiais sužalojimais. Kaip nurodyta BK 176 straipsnyje, darbų saugos reikalavimų pažeidimas laikomas nusikaltimu, jeigu dėl to įvyko nelaimingas atsitikimas žmonėms ar atsirado kitokių sunkių padarinių. Kaltininko tyčia (ar neatsargumas, jei taikytina BK 176 straipsnio 3 dalis) susijusi su darbų saugos ar sveikatos apsaugos reikalavimų pažeidimu, o ne su to pasekmėmis, kurios šiuo atveju buvo sunkus pareiškėjo sužalojimas. Pasekmės yra vadinamoji objektyvioji kriminalizavimo sąlyga (vok. *die Objektive Bedingung der Strafbarkeit*). Kitaip tariant, pagal BK 176 straipsnį nukentėjusiojo (šiuo atveju – pareiškėjo) sužalojimas neprivalo būti nei tyčinis, nei įvykęs dėl neatsargumo. Tai atspindi tolesnį su 3 straipsniu susijusios Teismo praktikos trivializavimą.

7. Galiausiai nederėtų pamiršti, kad pats pareiškėjas niekada neteigė, kad buvo pažeistas 3 straipsnis. Jis niekada nesiskundė, kad buvo kankinamas ar patyrė nežmonišką ar žeminantį elgesį. Priešingai, jis rėmėsi Konvencijos 6 ir 13 straipsniais. Tačiau Kolegija nusprendė bylą nagrinėti pagal Konvencijos 3 straipsnį, remdamasi Teismo teisinio kvalifikavimo įgaliojimais. Mano įsitikinimu, šio vaidmens imtis reikia itin atsargiai. Konkrečiai kalbant, yra rimtas pavojus peticijoje išvelgti tokius faktus ir aplinkybes, kurių ten nėra, ir dėl to ją išnagrinėti visai kitu požiūriu, nei pageidavo ją pateikęs asmuo. Tokiais atvejais Teismas priima sprendimą *ultra petitum*, o tai nesuderinama su jo, kaip teismo, įgaliojimais. Gali būti, kad šioje byloje Kolegija nusprendė priimti pareiškėjui palankų sprendimą dėl to, kad užjautė jį dėl jo patirtos akivaizdžios neteisybės. Kad toks sprendimas būtų įmanomas, Kolegija pasirinko Konvencijos 3 straipsnį kaip šiam tikslui tinkamiausią ir išaiškino jį pirmiau aprašytu būdu.

8. Su tokiu požiūriu negaliu sutikti. Nors ir tiesa, kad Konvencija yra gyvas instrumentas, jos negalima aiškinti peržengiant jos nuostatų reikšmės ribas. Mažai tikėtina, kad kvalifikuotas stebėtojas nesaugią statybų aikštelę

¹ Remiantis įprasta žodžio reikšme, „elgesys“ (angl. *treatment*, pranc. *le traitement*) reiškia veiksmą ar bendravimą su kitu asmeniu būdą.

prilygintų nežmoniškam ar orumą žeminančiam elgesiui, kurio prevencija ir tyrimas yra Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių pozityvioji pareiga. Dėl to nusprendžiau balsuoti prieš tai, kad būtų nustatytas Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas.